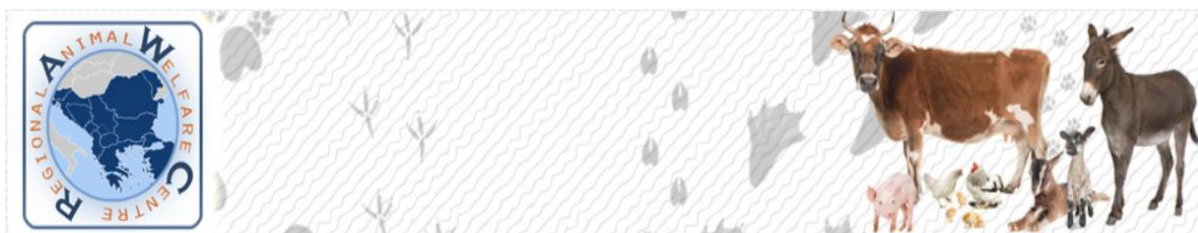

**МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА
ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА**

ИНФОРМАЦИЯ

**СРЕЩА НА РЕГИОНАЛНИЯ ЦЕНТЪР ПО ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ
ЖИВОТНИТЕ ЗА СТРАНИТЕ НА ЗАПАДНИТЕ БАЛКАНИ**

На 11-ти и 12-ти юни 2018 г. в гр. Нови Сад, Сърбия се проведе среща на **Управителния съвет на Регионалния център по хуманно отношение към животните**¹, който е първият център с регионален характер за страните на Западните Балкани. Създаден е през 2014 г., когато на среща на Ветеринарната мрежа на Западните Балкани (WBVN)² в гр. Тюхалдж, Хърватия, представителите на 7 балкански държави решават да сложат началото на нов регионален Консултативен съвет по хуманно отношение към животните. Така с резолюция, участниците дават началото на Регионалния център по хуманно отношение към животните, като Хърватския ветеринарен институт³ осигурява секретариата, а Английското кралско дружество за защита на животните от жестокост (RSPCA)⁴ дава спонсорството.

Основна стратегия на Регионалния център по хуманно отношение е осъществяването на връзка между научните среди и компетентните държавни власти в страните от региона и подпомагането на прилагането на най-добрите регионални и международни практики в сферата на хуманното отношение към животните. Основната роля на Регионалния център е да предоставя научни, практически и етични съвети и обучения на заинтересованите лица в сферата на хуманното отношение към животните и да координира тези дейности на балканския регион.

Информация от проведеното заседание:

В заседанието на Управителния съвет взеха участие представителите на Румъния, Хърватия, Сърбия, Македония, Албания, Гърция и България, и RSPCA.

¹ Регионален център по хуманно отношение към животните – Regional Animal Welfare Center (RAWC) - <http://rawc.eu/>

² Ветеринарната мрежа на Западните Балкани - Western Balkan Veterinary Network(WBVN), <http://wbvn.net/>

³ Хърватски ветеринарен институт - Croatian Veterinary Institute - <http://www.veinst.hr/en/>

⁴ Английското кралско дружество за защита на животните от жестокост- Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals(RSPCA) - <https://www.rspca.org.uk/home>

Представителите на всяка от държавите от Западните Балкани трябваше да представи дейностите по хуманно отношение към животните след последната проведена среща през месец ноември 2018 г.

Представителите на България запознаха членовете на Регионалния център с проведените конференции и други дейности по хуманно отношение към животните в България:

- **Изготвяне на списък с експерти по хуманно отношение** – в процес на работа и съгласуване - Центърът за оценка на риска по хранителната верига на България поема ангажимента, като член на Управителния съвет на RAWC, да координира съставянето на списък с всички експерти по хуманно отношение в България и да се обмени с всяка от държавите на Западните Балкани (членове на RAWC), така че да се създаде база данни на специалистите по ХО, за целите на сътрудничество и обмяна на знания и опит – в процес на работа;

- Изготвен материал за **Овладеяване на популацията от безстопанствени котки**: http://corhv.government.bg/?cat=27&news_id=377

- По материали на <http://www.icam-coalition.org/downloads/ICAM-Humane%20cat%20population.PDF>

- Преведен е Наръчник за **Овладеяване на популацията от безстопанствени кучета**: http://corhv.government.bg/?cat=27&news_id=604

- И как да построим приют: http://corhv.government.bg/?cat=27&news_id=605

- Презентация за приоритетите на **Българското председателство на ЕС по въпросите на благосъстоянието на животните**:

<http://bfsa.bg/userfiles/files/ZHOJKF/AW/Bulgarian%20Presidency%20Animal%20Welfare%203rd%20meeting%20AW%20Platform%202021%20006%202018.pdf>

- **Конференция за хуманно отношение по време на транспорт**, организирана в рамките на българското председателство на ЕС – информация за нея може да се намери на интернет страницата на Българската агенция по безопасност на храните:

<http://www.babh.government.bg/userfiles/files/ZHOJKF/AW/%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%85%D1%83%D0%BC%D0%B0%BD%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%BE%20%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%20%D0%BA%D1%8A%D0%BC%20%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5%20%D0%BF%D0%BE%20%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%82%D1%80%D0%B0%BD%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82.pdf>

- **Конференция за проблемите с отглеждането на животни за ценни кожи**, организирана от Център за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) и Научно становище по въпроса:

http://corhv.government.bg/?cat=116&news_id=228 ;

http://corhv.government.bg/?cat=71&news_id=189

- **Международна научна конференция "Животновъдство – традиции, биоразнообразие и обмяна на опит"** – през април 2018 г., под патронажа на министъра на земеделието, храните и горите г-н Румен Порожанов, като ЦОРХВ ръководи сесия - "Оценка на риска и комуникация в

здравеопазването, хуманното отношение към животните и храненето на животните":

<https://www.agriacad.bg/index.php/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8-4/1888-%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D0%B4%D1%83%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0-%E2%80%9E%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%8A%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%E2%80%93%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%B8,-%D0%B1%D0%B8%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%BE%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%B5-%D0%B8-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD-%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%82%E2%80%9C>

Също така беше представен и **Плана за действие по инициатива на Европейската комисия във всички ДЧ за стриктно прилагане на законодателството за защита на свинете и спиране на рутинното рязане на опашките на прасетата** – още информация също може да се намери на интернет страницата на БАБХ:

<http://www.babh.government.bg/bg/Page/opashki/index/opashki/%D0%9A%D1%83%D0%BF%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5%20%D0%BD%EF%BF%BD>

Брошура защо прасетата хапят опашките? (26.6.2018г.)

http://www.babh.government.bg/userfiles/files/1_BG_annexe_Intensive%20Rearing%20Poultry%20and%20Pigs.pdf

Представяне работата на RAWC:

По отношение на проблемите свързани с **безстопанствените кучета в страните от Балканския полуостров**, беше обсъдено проведеното обучение от страна на RAWC през март 2018 г. за методите за преброяване на безстопанствени кучета за Македония, Словения и Хърватска.

През април 2018 г. RAWC получи покана от Световната организация за здравето на животните (ОИЕ) за обучители по Програми за управление на безстопанствени популации от кучета да говори на 3-тия уъркшоп за балканските страни в Белград, Сърбия през юни. Петима обучители от RAWC проведоха комбиниран двучасов семинар за участниците в Регионалния семинар на ОИЕ по темата как да се проведе проучването за броя на кучетата и как да се определят показатели за управление на популацията на кучетата.

<http://rawc.eu/?cat=6>

По време на семинара обучителите на RAWC запознаха участниците с:

1. **Ръководство за управление на популацията на кучета** (в превод на български език - http://corhv.government.bg/?cat=27&news_id=604 от ICAM Коалицията⁵ и

2. **Наръчник за мониторинг и оценка на прилаганите мерки за овладяване на кучешката популация:**

http://www.icam-coalition.org/downloads/ICAM_Are_we_making_a_difference_Updated_Nov2015.pdf

(В превод на български подобни документи могат да бъдат намерени на следния линк: <http://www.iwns.org/index.php?id=42>)

3. След идентифицирането на въздействията и индикаторите за оценка, участниците бяха ангажирани в няколко упражнения, като определяне на маршрутите за броене на кучета и разработване на социално-демографски въпроси за интервютата на собственици "лице в лице"

4. От името на обучителите RAWC изразява благодарност на ОИЕ за признаването на усилията ни да повишим равнището на хуманно отношение към животните в балканския регион и за успешното сътрудничество.

Също така отново беше представен и **проекта на ОИЕ „Бъди неговият герой“** за насърчаване на регистрацията на кучетата и намаляване на безстопанствената популация, където RSPCA участва със спонсорство и разработка на някои от материалите.

<http://www.oie.int/for-the-media/press-releases/detail/article/new-initiative-of-the-oie-to-control-stray-dog-population/>

През месец юни 2018 г. в гр. Белград, Сърбия е проведена среща на страните от Балканите, като всяка страна е представила отчет на резултатите от прилагането на кампанията до момента.

Презентация на Македония:

В началото на 2018 г. Македонските ветеринарни власти са поканили експерт от Обединеното кралство, изследващ поведението на безстопанствени кучета, като консултант в Скопие, за да се запознае и открие причините за засилената напоследък агресия на популацията от безстопанствени кучета в Скопие. През последните няколко месеца се наблюдава учудваща тенденция безстопанствените кучетата в града да стават агресивни и зачестяват случаите на нападнати и ухапани граждани. Извършено е заснемане, преброяване и наблюдение на кучетата, като в някои райони на града това е направено от автомобил поради изключителната агресия на животните. Консултантът от Обединеното кралство, г-жа Ели Хиби, при посещението си в Скопие е събрала материал за анализ. Установила е, че кучетата са започнали да сформират постоянни групи, като във всяка има по едно водещо животно. Препоръчала е именно водещите животни от тези групи да бъдат прибрани в приюти и смята, че така групата, лишена от своя водач ще намали агресивното си поведение. Също така един от основните изводи е, че трябва

⁵ International Companion Animal Management (ICAM) Coalition - <http://www.icam-coalition.org/>; Ръководство за управление на популацията на кучета: http://www.icam-coalition.org/downloads/Humane_Dog_Population_Management_Guidance_English.pdf

след кастрацията на кучетата, да се връщат в същите райони, от които са взети, тъй като ако бъдат върнати в други части на града, те започват борба с местната популация за установяване на йерархични взаимоотношения и това значително повишава тяхното раздразнение и агресия. г-жа Ели Хиби е предоставила още много детайлни съвети след оценка на ситуацията.

Презентация на Албания:

Представител на Ветеринарния факултет в Тирана, д-р Сокол Дуро представи накратко дейностите по хуманно отношение в Албания и дейностите по овладяване на безстопанствената кучешка популация. Град Тирана е около 40 кв. км и около 1 млн. жители; През последните 10 години безстопанствените кучета по улиците на Тирана намаляват в резултат на работата по различни проекти – от 30 000 до 10 000 кучета, като общината прилага проект „Хвани-Кастрирай-Върни“; има и предложение за нов проект, в който да се включат студентите по ветеринарна медицина като извършват редица дейности по проекта за кучетата.

Презентация на Словения – д-р Маня – Ветеринарен институт Словения

Бяха представени различни проекти, по които работи ветеринарният институт.

- Първият проект по благосъстояние на животните е завършен;
- Започват втори проект;
- Провеждат научно проучване на фрактурите на гръдната кост при кокошки носачки;
- В ход е Проект за агресията при кучетата – проучване в сътрудничество с армията – ще участват армейските кучета – взимат проби за изследване на метаболизма на кучетата, на различни хормони, за определяне на основните фактори на агресията;
- В ход е оценка на благосъстоянието на животните в приютите в цяла Словения;
- Имат съветници за фермерите по благосъстояние на животните:
 - o Също така беше показан много лесно за направа и практично приспособление за чесане на кози на пасището, което се монтира/изгражда на полето – представлява малка рамка, като каса на врата с монтирана чесалка от едната страна и отгоре;
 - o много лесно може да се разнообразят козите като в обора им се постави стара маса и стара дървена платформа – веднага почват да се катерят по нея, да си почиват отгоре;

Презентация на Румъния:

Представител на Университета по земеделски науки и ветеринарна медицина в Тимишоара; Работят по много проекти WelANIMAL, AWARE, EUWELNET, GENEWEL;

Участват заедно с ЕК в разработване на Наръчници за транспорт на различните видове животни – наръчниците са готови и в момента вече се превеждат на различни езици:

<http://animaltransportguides.eu/materials/>

БЪДЕЩИ ПЛАНОВЕ:

Друга важна тема, която беше обсъдена на срещата е **организирането БАЛКАНСКА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ ПО ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ през октомври 2019 г.**, като още се дискутира в кой град да се проведе Конференцията – в някоя от държавите от Балканския полуостров. Мястото на провеждане на конференцията трябва да бъде лесно достъпно за участниците, както и да предлага подходящи условия за провеждане на мероприятиято, както и за настаняването на лекторите и гостите.

Темите за Конференцията ще са от всички направления на науката за благосъстоянието на животните:

- 1) Изисквания за хуманно отношение:
 - a) при отглеждане на диви животни в плен, животни домашни любимци, отговорно собственичество, животни за спорт и други цели, в това число и безстопанствени животни и управление на популации от тях,
 - b) при отглеждане и използване на селскостопански и продуктивни животни,
 - c) по време на транспорт на животни, умъртвяване, евтаназия и клане, в това число и животни за опитни и научни цели:
 - i) Законодателство;
 - ii) Контрол на нормативните изисквания;
- 2) Научни изследвания в сферата на благоденствието на животните:
 - a) опазването на дивата природа,
 - b) Физиология, неврофизиология и др.
 - c) Влияние на условията, при които се отглеждат върху благосъстоянието на животните;
- 3) Концепциите за причиняване на страдание, болка, стрес и дистрес на животни, жестокост към животни, особена жестокост, юридическа и съдебна практика;
- 4) Етика към животните, която включва:
 - a) правата на животните - философия, концепциите „хуманно отношение“, „благосъстояние“, „присъща вътрешна стойност“ на животното, „качество на живот“, „живот, който си заслужава да бъде живян“, етични норми на взаимоотношенията:
 - i) хуманното отношение към животните, т.е. отношението на хората към тях, благосъстояние на самите животни – начини на преценка, оценка;
 - ii) законодателство за животните,
 - iii) видизма – особеностите на конкретния вид, животинското познание и съзнание, опазването на дивата природа,
 - iv) моралния статут на животните,
 - v) концепцията за нечовешката личността при другите видове различни от хората, човешката изключителност,
 - vi) историята на използването на животни и теориите за справедливостта;

- 5) Поведение на животните; Животинското познание и съзнание; Отношенията човек – животни;

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на животните и растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:

А конкретно по хуманно отношение към животните – в подсекции „Научни информации и анализи“ и „Становища и оценка на риска“ – подменю „Здравеопазване и хуманно отношение към животните“.

<http://corhv.government.bg/>

ИЗГОТВИЛИ:

д-р Теодора Саракостова, нач. отдел в дирекция КРОКЦ и

д-р Мадлен Василева, главен експерт в дирекция ОРХВ

дата: 22.06.2018 г.